

O'TKIR VA SURUNKALI PANKREATIT: KLINIK KECHISHI VA OQIBATLARI

Tuxtayeva Nigina Xayitmurodovna

5-kurs talabasi tukhtayevanigina@gmail.com
+998917092040

Burxonova Anisa Boymurotzoda

Samarqand davlat tibbiyot universiteti
Davolash fakulteti 5-kurs talabasi
burxonovaanisa04@gmail.com
+998954642208

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18384709>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 20-yanvar 2026 yil
Ma'qullandi: 24-yanvar 2026 yil
Nashr qilindi: 27-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

pankreatit, o'tkir pankreatit, surunkali pankreatit, klinik kechish, asoratlar, oshqozon osti bezi

ABSTRACT

O'tkir va surunkali pankreatit oshqozon osti bezining yallig'lanish kasalliklari bo'lib, ularning klinik kechishi, og'irlik darajasi va oqibatlari bir-biridan sezilarli farq qiladi. Ushbu maqolada pankreatitning har ikki shaklining klinik belgilari, patogenez xususiyatlari hamda uzoq muddatli asoratlari tahlil qilinadi.

Hozirgi kunda oshqozon-ichak tizimi kasalliklari orasida pankreatit muhim tibbiy-ijtimoiy muammo hisoblanadi. O'tkir va surunkali pankreatit oshqozon osti bezining yallig'lanishi bilan kechib, kasallikning og'ir klinik belgilari, asoratlar xavfi va hayot sifatiga salbiy ta'siri bilan ajralib turadi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, pankreatitning uchrash chastotasi yildan-yilga ortib bormoqda, bu esa noto'g'ri ovqatlanish, alkogol iste'moli, o't-tosh kasalligi va metabolik buzilishlar bilan bog'liq.

O'tkir pankreatit to'satdan boshlanib, qisqa vaqt ichida og'ir klinik holatga olib kelishi mumkin bo'lsa, surunkali pankreatit uzoq davom etuvchi, qaytalanuvchi va progressiv xarakterga ega bo'lib, oshqozon osti bezining funksional yetishmovchiligiga sabab bo'ladi. Har ikki holatda ham erta tashxis va to'g'ri davolash muhim ahamiyatga ega.

Ushbu maqolaning maqsadi o'tkir va surunkali pankreatitning klinik kechishini solishtirish, ularning asosiy klinik belgilari va oqibatlarini yoritish hamda asoratlarning oldini olish masalalarini ilmiy asosda tahlil qilishdan iborat.

O'tkir pankreatit oshqozon osti bezining to'satdan rivojlanadigan yallig'lanish jarayoni bo'lib, ko'pincha fermentlarning bez ichida faollashuvi natijasida yuzaga keladi. Bu holatda tripsin va boshqa proteolitik fermentlar bez to'qimasini parchalay boshlaydi, natijada autoliz jarayoni rivojlanadi. O'tkir pankreatitning asosiy sabablari orasida o't yo'llari toshlari, alkogol iste'moli, ortiqcha yog'li ovqatlar, jarohatlar va ba'zi dori vositalari muhim o'rin tutadi.[1]

Klinik jihatdan o'tkir pankreatit kuchli epigastral sohada og'riq, ko'ngil aynishi, qayt qilish, tana haroratining ko'tarilishi va umumiy intoksikatsiya belgilari bilan namoyon bo'ladi. Og'riq ko'pincha belga tarqaladi va doimiy xarakterga ega bo'ladi. Og'ir holatlarda gemodinamik buzilishlar, shok, nafas yetishmovchiligi va ko'p a'zoli yetishmovchilik rivojlanishi mumkin.

Surunkali pankreatit esa uzoq davom etuvchi yallig'lanish jarayoni bo'lib, bez parenximasining fibroz bilan almashinishiga olib keladi. Bu holat ferment ishlab chiqarishning pasayishi va endokrin funksiyaning buzilishi bilan kechadi. Surunkali pankreatit ko'pincha takroriy o'tkir pankreatit xurujlaridan keyin yoki uzoq muddatli zararli omillar ta'sirida shakllanadi.[3]

Surunkali pankreatitning klinik kechishi bosqichma-bosqich rivojlanadi. Dastlabki bosqichda bemorlar epigastral sohada og'riq, dispeptik shikoyatlar va ovqatdan keyin noqulaylik sezadilar. Keyingi bosqichlarda steatoreya, vazn yo'qotish, gipovitaminoz va qandli diabet rivojlanishi mumkin. Og'riq sindromi vaqt o'tishi bilan kamayishi mumkin, biroq bu bez funksiyasining yo'qolayotganidan dalolat beradi.

Har ikki turdagi pankreatitning oqibatlari jiddiy bo'lishi mumkin. O'tkir pankreatitda pankreatik nekroz, absesslar, psevdokistalar va sepsis kabi asoratlar rivojlanadi. Surunkali pankreatitda esa doimiy og'riq sindromi, ekzokrin va endokrin yetishmovchilik, hayot sifatining keskin pasayishi kuzatiladi.[2]

Pankreatitni davolashda kasallik shakliga qarab yondashuv tanlanadi. O'tkir pankreatitda konservativ davolash, og'ir holatlarda esa jarrohlik aralashuvi talab etiladi. Surunkali pankreatitda esa parhez, ferment preparatlari va metabolik nazorat asosiy o'rin tutadi.

Xulosa qilib aytganda, o'tkir va surunkali pankreatit klinik kechishi, rivojlanish mexanizmi va oqibatlari bilan bir-biridan farqlanadi. O'tkir pankreatit hayot uchun xavfli bo'lgan holatlarga olib kelishi mumkin bo'lsa, surunkali pankreatit uzoq muddatli funksional yetishmovchilik va nogironlikka sabab bo'ladi. Shu sababli pankreatitni erta aniqlash, xavf omillarini bartaraf etish va kompleks davolash choralarini qo'llash muhim ahamiyatga ega

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Carter C.R., McKay C.J., Imrie C.W. Percutaneous necrosectomy and sinus tract endoscopy in the management of infected pancreatic necrosis: An international multicenter study. // *Annals of Surgery*. 2000;232(5):619-626.
2. Charpentier F., Lefebvre T., Rousseau L. Comparaison entre les techniques de drainage et la nécrosectomie. // *Chirurgie Digestive Française*. 2021;35(6):211-219.
3. Charpentier J., Lefebvre S., Dupuis T. Gestion des pseudokystes pancréatiques: comparaison des approches. // *Revue Française de Gastroentérologie*. 2020;41(6):145-15